

Handläggare
Jazmine Hjorth Tegman
Telefon: 08 508 25 640

Till
Socialnämnden
2021-03-23

Betänkandet Informationsöverföring inom vård och omsorg (SOU 2021:4)

Svar på remiss från kommunstyrelsen, KS Dnr 2021/132

Förvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden godkänner tjänsteutlåtandet som svar på kommunstyrelsens remiss av *Betänkandet Informationsöverföring inom vård och omsorg (SOU 2021:4)*.

Fredrik Jurdell
socialdirektör

Veronica Wolgast Carstorp
avdelningschef

Sammanfattning

Det har kommit signaler från flera håll om att det finns ett stort behov av att kunna utbyta information mellan verksamheter inom hälso- och sjukvården och socialtjänstverksamhet. Delbetänkandet *Informationsöverföring inom vård och omsorg (SOU 2021:4)* föreslår en ny lag, sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation och kvalitetsuppföljning. Lagen innebär att det ska vara frivilligt att införa system för sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation inom hälso- och sjukvård samt socialtjänstens verksamhetsområden äldreomsorg och funktionsnedsättning. Inga personuppgifter får göras tillgängliga om omsorgsmottagaren motsätter sig detta. Vidare får vård- och omsorgsgivare inte ta del av personuppgifter utan att omsorgsmottagaren aktivt har lämnat sitt samtycke.

Förvaltningen vill understryka vikten av att det vid tillämpning av lagen görs noggranna överväganden mellan alternativen direktåtkomst eller annat elektroniskt utlämnande. Vidare anser förvaltningen att det ska göras en tilläggsbestämmelse till den föreslagna lagen om skyldighet att lämna ut personuppgifter för kvalitetsuppföljning. Förvaltningen är positiv till förslagen men bedömer att ett beslut om att tillämpa lagen skulle innebära ökade kostnader för staden. Förvaltningen föreslår att nämnden hänvisar till detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har till socialnämnden remitterat ärendet ”*Betänkandet Informationsöverföring inom vård och omsorg (SOU 2021:4)*” för besvarande. Yttrandet ska lämnas senast 2021-04-13.

Övriga remissinstanser är stadsledningskontoret, överförmyndarnämnden och stadsdelsnämnderna Farsta, Hägersten-Älvsjö och Östermalm.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom socialförvaltningens avdelning för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 17 mars 2021. Rådet för funktionshinderfrågor har haft möjlighet att behandla ärendet den 18 mars 2021.

Ärendet

Delbetänkandet *Informationsöverföring inom vård och omsorg (SOU 2021:4)* föreslår en ny lag, sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation och kvalitetsuppföljning. Lagen ska möjliggöra för vård- och omsorgsgivare att ta del av och ge tillgång till personuppgifter genom direktåtkomst eller annat elektroniskt utlämnande samt nya bestämmelser om kvalitetsuppföljning.

Enligt förslaget ska den nya lagen omfatta hälso- och sjukvård samt socialtjänst. Inom socialtjänsten ska lagen bara gälla för socialtjänstens dokumentation om insatser för äldre personer och för barn, unga och vuxna med fysiska och/eller psykiska funktionsnedsättningar (omsorgsmottagare).

I utredningen avses med benämningen vårdgivare statliga myndigheter, regioner, kommuner och privata företag. Med omsorgsgivare avses myndigheter och privata företag.

Den nya lagen ska vara frivillig för vård- och omsorgsgivare att använda. För de verksamheter som väljer att tillämpa lagen ska ett antal integritetsstärkande bestämmelser införas. Lagen ska enligt förslaget börja gälla den 1 juli 2022.

Bakgrund till utredningen

Hälso- och sjukvården har tillsammans med socialtjänsten de senaste decennierna genomgått stora förändringar. Antalet utförare har ökat, andelen äldre i befolkningen ökar och en snabb teknisk utveckling har inneburit nya möjligheter till digitalisering. Arbets sättet för att bedriva vård kommer att behöva förändras om kommuner och regioner ska klara av att leverera en patientsäker vård även i framtiden. Det har kommit signaler från flera håll om att det finns ett stort behov av att kunna utbyta information mellan

verksamheter inom hälso- och sjukvården och socialtjänstverksamhet. Ett viktigt led i det arbetet är att utforma de juridiska förutsättningarna så att en säker och effektiv informationsöverföring mellan vård- och omsorgsgivare möjliggörs.

Sammanhållen vård och omsorgsdokumentation

Det primära syftet med sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation är att kunna ge en god och säker omsorg. Den gällande sekretesslagstiftningen tillåter som huvudregel ingen informationsöverföring mellan äldreomsorg, funktionshinderområdet och hälso- och sjukvård utan omsorgsmottagarens samtycke. I dag sker överföringen av information mellan olika aktörer, när samtycke finns, genom exempelvis säker filöverföring eller genom en anteckning på en post-it hemma hos omsorgsmottagaren.

De uppgifter som lagförslaget handlar om är så kallade känsliga personuppgifter, vilket betyder att de rör människors hälsa och livssituation. Omsorgsmottagarnas personuppgifter är skyddade av stark sekretess. Med möjligheten att öppna en elektronisk åtkomst till dessa uppgifter väcks frågor om risker för intrång i den enskildes integritet. En risk som lyfts fram i utredningen är att personal kan sakna utbildning i sekretessfrågor, vilket ökar risken för att uppgifter felaktigt sprids. En avvägning har i utredningen gjorts där fördelarna med att tillåta åtkomst till personuppgifterna bedömdes vara större än integritetsriskerna.

De föreslagna integritetsstärkande bestämmelserna är följande:

- Patienten/omsorgsmottagaren ska informeras om vad sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation innebär och om rätten att motsätta sig att personuppgifter görs tillgängliga
- Patienten/omsorgsmottagaren ska aktivt ha lämnat sitt samtycke till att en omsorgsgivare tar del av personuppgifter
- Patienten/omsorgsmottagaren ges elektronisk tillgång till sin dokumentation och på begäran ges information om vilken åtkomst som förekommit
- De personuppgifter som vård- eller omsorgsgivare behandlar ska antas ha betydelse för arbetet med omsorgsmottagaren
- De personuppgifter som behandlas endast avser vård- och omsorgsdokumentation

I utredningen framkommer det att många av socialtjänstens omsorgsmottagare inte känner till vad som finns dokumenterat om dem. Det är därför viktigt att personen själv får bestämma om

personuppgifter ska göras tillgängliga och själv kan spärra viss eller all information.

Direktåtkomst och annat elektroniskt utlämnande

Direktåtkomst är inte definierat i lag men betyder vanligen att den som behöver ta del av information kan få åtkomst på eget initiativ. Den som har gjort personuppgifterna tillgängliga behöver inte ta något beslut om att lämna ut uppgifterna.

Annat elektroniskt utlämnande innebär överföring av uppgifter som inte sker genom direktåtkomst. Det anses vara ett mindre integritetskränkande alternativ än direktåtkomst.

I samverkansprogrammet för digital utveckling (eSam) rekommenderas myndigheter att inte utforma nya tjänster för elektronisk utlämning med direktåtkomst. Som skäl anges att gränsen delvis tas bort mellan de myndigheter som utbyter information och att överskottsinformation uppstår. Det kan öka risken för integritetsintrång och spridning av känsliga uppgifter.

Utredningen anser att om den mest integritetskänsliga formen av elektroniskt utlämnande (direktåtkomst) tillåts inom vården finns det inte skäl att förbjuda andra former av elektroniskt utlämnande som uppfyller nödvändiga krav på säkerhet och integritetsskydd. Att låsa fast det elektroniska utlämnandet inom sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation till att ske genom endast direktåtkomst skulle försvåra utvecklingen av verksamhetssystem. Utredningens bedömning är att det finns övervägande fördelar med att ge möjlighet till både direktåtkomst och annat elektroniskt utlämnande.

Informationsöverföring för kvalitetsuppföljning inom vård och omsorg

Kvalitetsuppföljning avser de åtgärder som på olika sätt syftar till att på verksamhetsnivå följa upp och utveckla vården och omsorgen i regionerna och kommunerna. Det är regionen eller kommunen, som ansvarar för att följa upp kvaliteten av den vård och omsorg som ges. Det råder sekretess mellan olika nämnder, privata vård- och omsorgsgivare.

För socialtjänstens del finns det ingen motsvarighet till de regler om kvalitetsregister som finns inom hälso- och sjukvården. Det saknas i nuläget lagstöd för att möjliggöra behandling av personuppgifter för kvalitetsuppföljning av en socialtjänstverksamhet med personuppgifter från flera omsorgsgivare. Utredningens uppdrag är att se över möjligheterna till en utvidgad informationsöverföring för kvalitetsuppföljning inom och mellan hälso- och sjukvård och socialtjänst. Av utredningen framgår att det finns ett behov av att kunna genomföra kvalitetsuppföljning med personuppgifter från

flera olika vård- och omsorgsgivare. Behoven och vinsterna med den föreslagna möjligheten till kvalitetsuppföljning bedöms överväga integritetsriskerna.

Den nya föreslagna lagen ska vara valfri och innebär att utlämning av personuppgifter möjliggörs utan hinder av andra lagar. En förutsättning för att få tillämpa lagen är att kommunfullmäktige, efter konsekvensbedömning om dataskydd, har beslutat om att personuppgifter får behandlas i kvalitetsuppföljningssyfte samt att följande integritetsstärkande bestämmelser efterföljs:

- Omsorgsmottagarna ska ha fått information om rätten att säga nej till att deras personuppgifter används i detta syfte
- Vid utlämnande av personuppgifter för kvalitetsuppföljning ska uppgifter om omsorgsmottagarens identitet vara krypterade
- Fullmäktige ska i sitt beslut om kvalitetsuppföljning ange vilken vårdinstans eller omsorgsgivare som ska vara personuppgiftsansvarig
- Personuppgifter får som huvudregel bara behandlas för sådan kvalitetsuppföljning som beslutats av fullmäktige

Sekretessbrytande bestämmelser

Utredningen lämnar två alternativa förslag till en ny sekretessbrytande bestämmelse för socialtjänsten. Enligt det ena förslaget får en verksamhet hos en myndighet (nämnd) inom socialtjänsten som avser insatser för äldre personer eller personer med funktionsnedsättning lämna uppgifter till andra myndigheter inom samma kommun. Detta förslag förutsätter att de integritetsstärkande bestämmelserna i förslaget om en ny lag genomförs.

Enligt det andra förslaget får alla myndigheter med verksamhet inom socialtjänsten inom samma kommun lämna uppgifter till varandra, om den enskilde inte motsätter sig utlämnandet.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen delar utredningens uppfattning om att det finns ett stort behov av att utbyta information mellan verksamheter inom hälso- och sjukvården och socialtjänstverksamhet för personer med funktionsnedsättning och äldre personer.

Att den nya lagen föreslås vara valfri att tillämpa samt tillåter informationsöverföring både genom direktåtkomst eller annat elektroniskt utlämnande ser förvaltningen positivt på. Samtidigt vill förvaltningen understryka vikten av att det vid tillämpning av lagen görs noggranna överväganden mellan alternativen direktåtkomst eller annat elektroniskt utlämnande.

I sin helhet välkomnar förvaltningen förslaget och delar utredningens syn på att det primära syftet med sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation är att kunna ge en god och säker omsorg. Denna lag skulle kunna säkerställa att viktig information om aktuella mediciner eller allergier finns tillgänglig för personal. Förvaltningen anser att lagen endast ska tillämpas i syfte att gynna omsorgsmottagarnas vård och omsorg. Det bör särskilt beaktas att det inom de berörda verksamhetsområdena, äldreomsorg, funktionshinderområdet och socialpsykiatri, är vanligt förekommande med kognitiva nedsättningar. Det kan för dessa personer vara svårt att förstå vilka uppgifter om dem som kan delas med vem, detta trots tydlig information.

Förvaltningen är positiv till att personuppgifter ska kunna tillgängliggöras i kvalitetsuppföljningssyfte. I likhet med det särskilda yttrandet, till delbetänkandet, anser förvaltningen att det ska vara en skyldighet för utförare att lämna ut personuppgifter för kvalitetsuppföljning. Detta förutsatt att kommunfullmäktige har fattat beslut om det. För kommuner med privata utförare inom äldreomsorg, funktionshinderområdet och socialpsykiatri skulle förslaget annars kunna leda till försämrade möjligheter till den verksamhetsuppföljning som lagen är tänkt att ge stöd för.

Förvaltningens anser att det behöver utredas vidare om en ansvarig nämnd, utöver kommunfullmäktige, ska kunna besluta om kvalitetsuppföljning utifrån nämndernas ansvar för kvalitet.

Av de två alternativa förslag som presenteras till en sekretessbrytande bestämmelse inom socialtjänsten föredrar förvaltningen det andra förslaget. Att alla myndigheter med verksamhet inom socialtjänsten inom samma kommun tillåts lämna uppgifter till varandra skulle innebära ökade möjligheter till en effektiv samverkan. Samtidigt skyddas den enskildes integritet genom dennes rätt att motsätta sig att personuppgifter lämnas ut.

Förvaltningen gör bedömningen att en tillämpning av lagen skulle medföra ett stort arbete med att strukturera informationen i systemen, utveckla behörighetssystem, loggar samt säkerställa it-säkerhet, informationssäkerhet och att dataskyddsförordningen efterlevs. Baserat på den bedömningen anser förvaltningen att ett beslut om att tillämpa lagen i sig skulle innebära ökade kostnader för staden. Förvaltningen föreslår att nämnden hänvisar till detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Bilaga

- *Betänkandet Informationsöverföring inom vård och omsorg (SOU 2021:4)*